

۱ کدامیک از ابیات زیر در وزن دوری سروده شده است؟ دو ویژگی وزن دوری را بنویسید.
 (۱) ای دل مباش یک دم خالی ز عشق و مستی
 (۲) عمری است تا من در طلب، هر روز گامی می‌زنم
 و آن گه برون که رستی از نیستی و هستی
 دست شفاعت هر زمان در نیک‌نامی می‌زنم

۲ با توجه به عبارت زیر، مفهوم کنایی «نیک از جای بشد» را بنویسید.
 «بوسهل روزنی بر خشم خود طاقت نداشت، برخاست، نه تمام و بر خویشان می‌ثکبید. خواجه احمد او را گفت: در همه‌ی کارها ناتمامی، وی نیک از جای بشد...»

۳ تشبیه موجود در بیت را، به صورت یک «تشبیه بلیغ اسنادی» درآورد.

۴ ارکان (پایه‌های آوایی) معادل هجای زیر را بنویسید.
 --

۵ ارکان (پایه‌های آوایی) معادل هجای زیر را بنویسید.
 - U

۶ مفهوم کنایه زیر را بنویسید.
 ریش در دست دیگری داشتن.

۷ در مصراع «قطره تویی، بحر تویی، لطف تویی، قهر تویی»، واژه‌ی «لطف» کدامیک از پایه‌های تشبیه است؟

با توجه به ابیات زیر به ۳ سؤال بعدی پاسخ دهید.
 همه بندگان موی کردند باز
 فریگیس مسکین کمند دراز
 برید و میان را به گیسو بست
 به فندق گل و ارغوان را بخت
 به آواز بر جان افراسیاب
 بنفرید با نرگس و گل پر آب

۸ هریک از کلمات مشخص شده استعاره از چه چیزهایی هستند؟

۹ هریک از کلمات مشخص شده استعاره از چه چیزهایی هستند؟

۱۰ «گل» در مصراع دوم بیت سوم چه نوع استعاره‌ای است؟

۱۱ «گل» در مصراع دوم بیت سوم چه نوع استعاره‌ای است؟

۱۲ در بیت دوم چه نوع استعاره‌ای به کار رفته است؟

۱۳ در بیت دوم چه نوع استعاره‌ای به کار رفته است؟

۱۴ در مصراع «صلای یوسف گل شد جهانگیر» یک تشبیه بلیغ بیابید.

۱۵ کنایات را مشخص کنید، مفهوم آن‌ها را بیان کنید.
برو با دوستان آسوده بنشین / چو بینی در میان دشمنان جنگ
وگر بینی که با هم یک زبانند / کمان را زه کن و بر باره بر سنگ

«سعدی»

۱۶ در بیت زیر، تشبیه را بیابید و تعیین کنید که کدام یک از پایه‌های تشبیه حذف شده است.
در شجاعت شیر ربا نیستی / در مروّت خود که داندکیستی؟
«مولوی»

۱۷ با وجه‌شبه‌های زیر تشبیه بسازید و طرفین تشبیه را در آن نشان دهید.
بخشندگی، پاکی، زیبایی

۱۸ واژه‌ها و ترکیبات زیر، طرفین تشبیه‌اند. برای هر مشبّه، مشبّه‌به مناسب انتخاب کنید.
حسود، زندگی، علم، سخن سودمند، باران بهاری، رودخانه، بیمار، چراغ

۱۹ با توجه به متن زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.
«فراش باد صبا را گفته تا فرش زمردین بگسترده و دایه ابر بهاری را فرموده تا بنات نبات در مهد زمین بپرورد»
الف) دو اضافه تشبیهی در متن مشخص کنید.
ب) یک استعاره در متن مشخص کنید.

۲۰ با توجه به بیت زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.
«ز منجنیق فلک سنگ فتنه می‌بارد / من ابلهانه گریزم به آبگینه حصار» (عرفی شیرازی)
الف) مفهوم کنایی «گریختن به آبگینه حصار» چیست؟
ب) یک تشبیه بلیغ در بیت مشخص بیابید.

۲۱ بیت زیر را بخوانید و به سؤالات پاسخ دهید.
«ما ز آغاز و ز انجام جهان بی‌خبریم / اول و آخر این کهنه کتاب افتاده است»
الف) شاعر بیت که به ابداع معانی و خیال‌های رنگین مشهور است، چه نام دارد؟
ب) یک استعاره در بیت مشخص کنید و معنای آن را بنویسید.
ج) نام آرایه مشترک بین «آغاز و انجام» و «اول و آخر» چیست؟
د) مفهوم فکری شعر چیست؟

۲۲ مفاهیم کنایی ستون الف به کدام‌یک از ترکیبات متناسب آن در ستون ب مرتبط است؟ مشخص کنید.

الف	ب
الف) ناز و غرور داشتن	۱) در کسی کوبیدن
ب) به کسی متوسل شدن	۲) بر سر زبان‌ها افتادن
ج) فاش شدن	۳) دامن‌کشان بر زمین راه رفتن

در مصراع اول بیت زیر، «مشبه» و «وجه‌شبه» را مشخص کنید.
روز چو شمعی به شب، زودرو و سرفراز / شب چو چراغی به صبح، کاسته و نیم تاب

معنای استعاری واژه‌های مشخص شده را بنویسید.
الف) آینه‌ات دانی چرا غماز نیست؟ / چون که زنگار از رخس ممتاز نیست
ب) از من غمزده دل می‌طلبد، غمزه دوست / دوستان دلبر ما یرگیس گویا دارد

در ابیات زیر، نوع استعاره‌ها را از نظر آشکار (مصرحه) یا پنهان (مکنیه) مشخص کنید.
الف) مرا برف بارید بر پرّ زاغ / نشاید چو بلبل تماشای باغ
ب) کس چو حافظ نگشاد از رخ اندیشه نقاب / تا سر زلف سخن را به قلم شانه زدند

در بیت زیر، کنایه کدام است؟ معنای آن چیست؟
«در هر طرف ز خیل حوادث کمین‌گهی است / زان رو عنان گسسته دواند سوار عمر»

با توجه به بیت زیر، کدام ترکیب در معنای کنایی «کوچ کردن» به کار رفته است؟
«زاغی از آنجا که فراغی گزید / رخت خود از باغ به راغی کشید»

واژه «دشت» در کدام گزینه معنای حقیقی و در کدام گزینه معنای مجازی دارد؟
الف) خروشی برآمد ز دشت و ز شهر / غم آمد جهان را از آن کار بهر
ب) چو از دشت نزدیک شهر آمدند / کزان شهر جوینده بهر آمدند

در ابیات زیر نوع تشبیه (فشرده - گسترده) را مشخص کنید.
الف) نامت در چشمانم / چون لاله، سرخ / چون نسترن، سپید / و مثل سرو، سبز می‌ایستد
ب) آتش خشم اول در خداوند خشم افتد؛ پس آنگه زبانه به خصم رسد یا نرسد.

کدام‌یک از استعاره‌های زیر، تشخیص است؟
الف) سحر بلبل حکایت با صبا کرد / که عشق روی گل با ما چه ها کرد
ب) هر کاو نکاشت مهر و ز خوبی گلی نچید / در رهگذار باد نگهبان لاله بود

در مصراع «من آن نگین سلیمان به هیچ نستانم / که گاهگاه بر او دست اهرمن باشد» کدام واژه در معنای مجازی به کار رفته است؟ معنای مجازی آن را بنویسید.

در کدام گزینه مجاز به علاقه شباهت وجود دارد؟
الف) با کاروان حله برفتم ز سیستان / با حله‌ای تنیده ز دل بافته ز جان
ب) خروشی برآمد ز دشت و ز شهر / غم آمد جهان را از آن کار بهر

بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن واژه و نشانه‌های هجایی آن را بنویسید.
«خدایا به خواری مران از درم / که صورت نبندد دری دیگری»

با خوانش درست بیت زیر، خانه‌های خالی جدول را کامل کنید.
«هان ای دل عبرت بین، از دیده عبر کن هان / ایوان مداین را، آیینۀ عبرت دان»

ها نی دِلِ عِبَرَتِ بِن		
ای وا نِ	یِ عِبَرَتِ دَانَ	

نوع پایه‌های آوایی (همسان - همسان دولختی) ابیات زیر را مشخص کنید.
الف) ای باد بامدادی، خوش می‌روی به شادی / پیوند روح کردی، پیغام دوست دادی
ب) غمّش در نهران خانه دل نشیند / به نازی که لیلی به محمل نشیند

برای هریک از موارد زیر، وزن واژه مناسب بنویسید.

الف) می‌نوشتم:	
ب) دریادلان:	

وزن کدام بیت «مفعولُ مفاعیلن مفعولُ مفاعیلن» است؟
الف) حالی درون پرده بسی فتنه می‌رود / تا آن زمان که پرده برافتد چه ها کنند
ب) ای دوست شکر خوشتر یا آن‌که شکر سازد؟ / خوبی قمر بهتر، یا آن‌که قمر سازد؟

کدام یک از ابیات زیر دارای وزن همسان دولختی است؟ یک دلیل بیاورید.
الف) وجودم به تنگ آمد از جور تنگی / شدم در سفر روزگاری درنگی
ب) اشک سحر زاید، از لوح دل سیاهی / خرم کند چمن را، باران صبحگاهی

کدام آثار ستون الف با توضیحات در ستون ب مرتبط است؟ مشخص کنید.

الف	ب
الف) جامع عباسی (۱) نوشته اسکندریک ترکمان در موضوع تاریخ است.	
ب) شرفنامه بدلیسی (۲) کتابی به نثر ساده، نوشته شیخ بهایی در موضوع فقه	
ج) عالم‌آرای عباسی (۳) کتابی که در عثمانی نوشته شده و نثر آن ساده ولی مقدمه آن مصنوع	

در هریک از موارد زیر، واژه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.
الف) نویسنده کتاب محاکمة اللغتين (ظهیرالدین بابر - امیرعلی شیرنوابی) است.
ب) آمیزش زبان فارسی با دیگر زبان‌ها، نگارش کتاب‌های (فرهنگ لغت - تاریخ‌نگاری) را در دوره صفوی رواج داد.

درست یا نادرست بودن، هریک از عبارتهای زیر را مشخص کنید.
الف) از نثر بینابین در دوره صفویه در فرمان‌ها، منشآت و دیباچه کتاب‌ها استفاده می‌شد.
ب) ملاحسین واعظ کاشفی، «کلیله و دمنه» را به انشای دوره خود بازگرداند و آن را انوار سهیلی نامید.

هریک از آثار ستون الف را به شاعر یا نویسنده آن در ستون ب وصل کنید. (در ستون ب یک مورد اضافی است.)

الف	ب
الف) مجالس سبعه	(۱) سلمان ساوجی
ب) جمشید و خورشید	(۲) ابن یمین
	(۳) مولوی

درست یا نادرست بودن، عبارات زیر را مشخص کنید.
الف) کتاب تاریخ جهانگشا در شرح ظهور چنگیز، تاریخ خوارزمشاهیان و حکومت حسن صباح است.
ب) دولت‌شاه سمرقندی کتاب «صد پند» را به تشویق امیرعلیشیر نوابی نوشته است.

در هریک از موارد زیر، واژه درست را از داخل کمانک انتخاب کنید.
الف) در تغییر سبک عراقی به هندی (آشنایی با تفکرات و معارف هندوان - بها دادن به شعر ستایشی) دخیل بود.
ب) برخی از تکبیت‌های غزل (صائب - بیدل) شاهکاری از ذوق است و بسیاری به صورت ضرب‌المثل رواج یافته است.

با توجه به متن زیر به پرسش‌های داده شده پاسخ دهید.
«مجموعه‌ای می‌بایست از هر دو عالم روحانی و جسمانی که هم محبت و بندگی به کمال دارد و هم علم و معرفت به کمال دارد تا بار امانت مردانه و عاشقانه در سفت جان کشد» (نجم‌الدین رازی)
الف) درست یا نادرست بودن عبارات زیر را تعیین کنید.
۱) ترکیب «در سفت جان کشیدن» کنایه از حمل کردن است.
۲) ترکیب «بار امانت» اضافه استعاری است.
ب) یک مورد از ویژگی‌های فکری متن را ذکر کنید.

با توجه به ابیات زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید.
«آتش است آب دیدهٔ مظلوم / چون روان گشت، خشک و تر سوزد
تو چو شمعی از او هراسان باش / کاوّل، آتش ز شمع سر سوزد»
الف) یک مورد از ویژگی‌های فکری بیت اول را بنویسید.
ب) در بیت دوم «مشبه‌به» و «وجه‌شبه» را مشخص کنید.

با توجه به ابیات زیر از «کلیم کاشانی» به پرسش‌های داده شده پاسخ دهید.
«گر تمنای تو از خاطر ناشاد رود / داغ عشق تو گلی نیست که از یاد رود
نرود حسرت آن چاه زنخدان از دل / تشنه را آب محال است که از یاد رود
نتوان از سر او برد هوای شیرین / لشگر خسرو اگر بر سر فرهاد رود
کاش چون شمع همه سر شود اعضای «کلیم» / تا سراسر به ره عشق تو بر باد رود»
الف) با توجه به کار بردن مضمون‌های ابداعی «کلیم کاشانی» چه لقبی او داده‌اند؟
ب) ترکیب «داغ عشق» چه نوع اضافه‌ای است؟
ج) بیت سوم به چه داستانی تلمیح دارد؟
د) در بیت سوم معنای مجازی «سر» را بنویسید.

در کدام گزینه مجاز با علاقه شباهت به کار رفته است؟
الف) چو دانست کز مرگ نتوان گریخت / بسی آب خونین ز نرگس بریخت
ب) به یاد روی شیرین بیت می‌گفت / چو آتش تیشه می‌زد کوه می‌سفت

۱ گزینه‌ی الف پاسخ صحیح است. در هر مصراع مکثی در نیمه مصراع دیده می‌شود، از ارکان متناوب درست شده است، هجای پایانی هر نیم مصراع برابر با هجای بلند است، تعداد هجاهای هر مصراع زوج است.

۲ کاملاً عصبانی شد (از کوره در رفت). (۰/۲۵)

۳ «عشق آتش است.» (۰/۵)

۴ فع لن (فاعل) (۰/۲۵)

۵ فعل (۰/۲۵)

۶ بی اختیار بودن (اختیارش در دست دیگری باشد یا هر پاسخ مشابه و درست دیگر) (۰/۲۵)

۷ مشبّهه (۰/۲۵)

۸ فندق استعاره از ناخن است. (۰/۲۵) نرگس استعاره از چشم است (۰/۲۵) گل استعاره از صورت است (۰/۲۵)

۹ فندق استعاره از ناخن است. (۰/۲۵) نرگس استعاره از چشم است (۰/۲۵) گل استعاره از صورت است (۰/۲۵)

۱۰ استعاره‌ی مصرحه (۰/۲۵)

۱۱ استعاره‌ی مصرحه (۰/۲۵)

۱۲ استعاره‌ی مصرحه (۰/۲۵)

۱۳ استعاره‌ی مصرحه (۰/۲۵)

۱۴ یوسف گل (۰/۲۵)

۱۵ در مصراع (برو با دوستان آسوده بنشین)، آسوده نشستن، در مفهوم آسوده زندگی کردن است. - یک زبان بودن، کنایه از متحد بودن است. - کمان را زه کردن و سنگ بر بالای باره بردن، هر دو کنایه از آماده برای جنگ شدن است.

۱۶ مشبّه ← محذوف   مشبّهه ← شیر ربانی   ادات ← محذوف   وجه

شبه ← شجاعت

مشبّه ← محذوف

مشبّهه ← که (کیستی)

ادات ←

محذوف   وجه شبه ← مروت

۱۷ او مانند ابر بهاری بخشندگی دارد.

کودکان مانند فرشته پاک هستند.

معشوق چون گلی زیباست.

۱۸

حسود ← دیگ

سخن سودمند ← درخت

بیمار ← عاشق

زندگی ← رود

باران بهاری ← مروارید

چراغ ← خورشید

علم ← نور

رودخانه ← روزگار

۱۹

الف) فزاش باد صبا، دایه ابر بهاری، بنات نبات، مهد زمین (دو مورد)

ب) فرش زمردین (ص ۵۶)

۲۰

الف) کنایه از اینکه تدبیر من سودی ندارد.

ب) منجنیق فلک یا سنگ فتنه (ص ۸۶)

۲۱

الف) کلیم کاشانی

ب) کهنه کتاب / استعاره از جهان هستی

ج) تضاد

د) ناشناخته بودن آغاز و پایان هستی (ص ۷۶)

۲۲

الف) ۳

ب) ۱

ج) ۲ (ص ۹۷)

۲۳

مشبه: روز / وجه شبه: زودرو و سرفراز (ص ۳۲)

۲۴

الف) استعاره از دل (ص ۷۵)

ب) استعاره از چشم (ص ۷۳)

۲۵

الف) آشکار یا مصرحه

ب) پنهان یا مکنیه (ص ۷۲)

۲۶

عنان گسسته دواندن: کنایه از تند و سریع (ص ۹۸)

۲۷

رخت کشیدن (ص ۹۶)

۲۸

الف) مجازی

ب) حقیقی (ص ۵۲)

۲۹

الف) گسترده

ب) فشرده (ص ۲۹)

۳۰

گزینه الف (ص ۷۵)

۳۱

نگین مجاز از انگشتر (ص ۵۴)

۳۲

گزینه الف (ص ۷۱)

۳۳

پایه‌های آوایی	حُ دا یا	بِ خا ری	مِ را نُز	دَ رَم
	کِ صو رت	نُ بِن دَد	دَ ری دی	گَ رَم
وزن واژه	فعولن	فعولن	فعولن	فعل
نشانه‌های هجایی	-- U	-- U	-- U	- U

۳۴

ها نی دِ لِ عِب رت بین	از دی دِ	ع بَر گُن هان
ای وا نِ مِ دا یِن را	آ یی نِ	یِ عِب رت دان

۳۵ الف) همسان دولختی

ب) همسان (ص ۱۴۵)

۳۶ الف) فاعلاتن

ب) مستفعلن (ص ۱۴۶)

۳۷ گزینه ب (ص ۹۳)

۳۸ گزینه ب - در نظم همسان دولختی، هر مصراع از دو پاره همگون تشکیل می‌شود - هر نیم مصراع در حکم یک مصراع است - هجای پایان نیم مصراع، مانند پایان مصراع بلند محسوب می‌شود - بین هر نیم مصراع مکث وجود دارد (یک مورد) (ص ۱۰۶)

۳۹ الف) ۲ (ص ۸۳)

ب) ۳ (ص ۸۴)

ج) ۱ (ص ۸۳)

۴۰ الف) امیرعلی شیرنواپی (ص ۳۹)

ب) فرهنگ لغت (ص ۸۵)

۴۱ الف) نادرست (ص ۸۴)

ب) درست (ص ۳۸)

۴۲ الف) ۳ (ص ۱۴)

ب) ۱ (ص ۱۶)

۴۳ الف) درست (ص ۱۵)

ب) نادرست (ص ۱۹)

۴۴ الف) آشنایی با تفکرات و معارف هندوان (ص ۵۹)

ب) صائب (ص ۶۱)

۴۵ الف) ۱ درست

۲ نادرست

ب) درون‌مایه عبارت عرفانی است و درباره انسانی که هم دانش دارد و هم عشق و با این دو ویژگی شایستگی یافته تا بار امانت ایزدی را بر دوش کشد. یا اشاره به خلقت انسان تجمیع تمام خصلت‌های خوب آفرینش است. یا هر توضیح مناسب دیگر (ص ۷۸)

۴۶ الف) بیت نوعی انتقاد، فریادخواهی و شکایت وجود دارد. این شکایت متأثر از شرایط ناهنجار اجتماعی زمان شاعر است.

یا هر توضیح مناسب دیگر (ص ۴۱)

ب) مشبّه‌به: شمع / وجه‌شبهه: هراسان (ص ۴۱)

۴۷ الف) خلاق‌المعانی ثانی

ب) اضافه تشبیهی

ج) داستان خسرو و شیرین یا شیرین و فرهاد

د) اندیشه، ذهن (ص ۷۰)

۴۸ گزینه الف

